

MEMORANDUMAS

Dėl kultūros politikos įgyvendinimo

Parengta remiantis 2025 m. gegužės 14 d. forume „Kultūra kaip strateginis išteklius grėsmės akivaizdoje“ išsakytomis išvalgomis.

1. Įžanga

Šis Memorandumas grindžiamas bendromis kultūros ir meno bendruomenės, politikų, akademikų bei kultūros periodikos leidėjų išvalgomis, aptartomis Seime 2025 m. gegužės 14 dieną vykusiam forume, taip pat Kultūros politikos pagrindų įstatymo, Valstybės ateities vizijos „Lietuva 2050“ nuostatomis. Memorandumu siekiama išgryninti kultūros politikos prioritetus, stiprinti meno autonomiją ir kultūrą plačiąja prasme kaip strateginį išteklių geopolitinių iššūkių akivaizdoje.

2. Strateginiai teiginiai

Dar iki priešui, neduok Dieve, atėjus į mūsų Tėvynę, galime ir privalome stiprinti kultūrą. Jos paveldas, kultūros žiniasklaida, laisvas menas yra priemonės plačiai kalbėti apie tai, kas mes esame, kaip lietuviai, su kuo ir prieš ką einame, ką reiškia būti laisviems, ką reiškia kalbėti gimtąja kalba. Kariuomenę stiprinti reikia, planuoti juodžiausią dieną X – irgi, tačiau iki tol reikia turėti guvų protą ir švarią sielą. Tai ir yra kultūros dalykas: subjektas ir objektas. Kultūra yra ne tik tai, ką reikėtų kare ginti, bet pirmiausia – išteklius, kuriuo galime naudotis jau dabar.

3. Pagrindiniai tikslai ir veiksmai

3.1 Antikorupcinė kultūra

- Ugdyti visuomenės nepakantumą korupcijai, įskaitant kultūros ir meno srityje.

3.2 Kultūros kokybė ir institucijų sąveika

- Tobulinti Medijų rėmimo fondo, Lietuvos kultūros instituto ir Lietuvos kultūros tarybos bendradarbiavimo praktikas.
- Visų kultūros ir meno lauke veikiančių subjektų pastangomis užtikrinti ir puoselėti kultūros kokybę. Kokybės kriterijus taikyti menui, kultūrai plačiąja prasme, įskaitant kultūros vadybą.
- Plėtoti kultūros diplomatiją kaip tvarios demokratijos kūrimo priemonę.

3.3 Meno autonomija

- Įtvirtinti meno autonomiją teisės aktuose, valstybės ir savivaldybių kultūros politikos dokumentuose.
- Kurti meno autonomijos stebėsenos mechanizmą.
- Užtikrinti menininkų atlyginimą už kūrybą valstybiniuose projektuose.
- Apibrėžti meno finansavimo sistemas, numatyti jų rizikas, meno originalumo ir kritinio mąstymo vertinimo kriterijus, „koeficientus“, principus.
- Įtraukti menininkus į viešosios politikos kūrybą.

3.4 Istorinė atmintis ir laisvės tematika

- Skatinti edukaciją apie totalitarizmo žalą. Atsižvelgti į laisvės kovų dalyvių, tremtinių ir politinių kalinių Baltijos valstybėse ir Lenkijoje bei nūdienos Ukrainos patirtis įgyvendinant Kultūros politikos nuostatas, puoselėti tremties tematikos meną.
- Įtraukti kovų už laisvę patirtis į kultūros politikos įgyvendinimą.
- Palaikyti tremtinių ir kalinių bendruomenes, jų kultūrinę veiklą; skatinti edukaciją apie totalitarinių režimų žalą; remti menines iniciatyvas, nagrinėjančias tremties temas.

3.5 Įstatymų ir strategijų įgyvendinimas

- Užtikrinti Kultūros politikos pagrindų įstatymo įgyvendinimą ir poveikį kultūros plėtrai ekonominėmis, socialinėmis ir infrastruktūrinėmis priemonėmis.
- Remtis 7 principais: bendradarbiavimu, horizontalumo, pagarbos kūrybai, prieinamumu, tarptautiškumu, pagarbaus atstumo, savitumo.

4. Pagrindiniai principai

1. **Bendradarbiavimo:** Kultūros politiką formuojantys ir įgyvendinantys subjektai ir kultūros dalyviai bendrai siekia kultūros politikos tikslo įgyvendinimo, bendradarbiauja tarpusavyje ir, atsižvelgdami į objektyvius kultūros būklės ir procesų stebėsenos rodiklius ir rezultatus, derina prioritetus, priemones, veiksmus ir sprendimų įgyvendinimo būdus.
2. **Horizontalumo:** Kultūros politika yra tiesiogiai susijusi su kitomis valstybės politikos sritimis, todėl sprendimai susijusiose valstybės politikos srityse priimami įvertinus su jais susijusius kultūros veiksnius ir kultūros politikos sprendimus.
3. **Pagarbos žmogaus kūrybai:** Kultūrą kuria žmonės, o informacinės technologijos, dirbtinis intelektas ir kitos techninės ar skaitmeninės priemonės yra kūrybos įrankiai, galintys suteikti naujų galimybių ir kūrybos formų.
4. **Prieinamumo:** Visiems asmenims Lietuvos Respublikoje sudaromos vienodos sąlygos dalyvauti kultūroje.
5. **Tarptautiškumo:** Kultūros politikos sprendimai priimami siekiant nuolatinio Lietuvos kultūros santykio su kitų valstybių kultūromis, užtikrinančio kultūros įvairovę, kūrybišką atsinaujinimą bei stiprinančio tarptautinį Lietuvos kultūros konkurencingumą.
6. **Pagarbaus atstumo:** Valstybė ir savivaldybės finansuoja atskirų kultūros sričių projektus ir veiklas, nesikišdamos į jų turinį ir kūrybos procesą, o finansuojamų projektų ir veiklų vertinimą patiki kultūros ekspertams.
7. **Savitumo:** Kultūros politikos sprendimai priimami siekiant išsaugoti ir puoselėti unikalios Lietuvos kultūros aspektus, sąlygotus Lietuvos kultūrinių, istorinių, geografinių, etninių, socialinių, religinių, politinių ir kitų aplinkybių.

5. Priedai / šaltiniai

- [Valstybės vizija „Lietuva 2050“](#)
- [Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymas](#)
- [2025 m. gegužės 14 d. Kultūros forumas](#) (vaizdo įrašas)
- [Tarptautinė konferencija „Kultūros diplomatijos galimybės kuriant tvarią naujojo pokario Europą“](#) (vaizdo įrašas)